

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ปีที่ 23-ปีที่ 50” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประเภทของบทความ ขอบเขตเนื้อหาของบทความ ประเภทของผู้รับผิดชอบบทความ และประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิงในบทความใน “วารสารห้องสมุด”

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบบันทึกข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบทความใน “วารสารห้องสมุด” ปีที่ 23-ปีที่ 50 ที่พิมพ์เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2522-พ.ศ. 2549 จำนวน 110 ฉบับ รวม 925 บทความ ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างเกณฑ์เพื่อวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาของบทความ เก็บข้อมูลโดยแบ่งเป็นช่วงเวลาของการพิมพ์เผยแพร่เป็น 6 ช่วง ช่วงละ 5 ปี จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการคำนวณค่าร้อยละ สรุปผลในรูปการพรรณนาประกอบแผนภูมิ และตาราง อภิปรายผล และเสนอแนะ

ผลการวิจัยสรุปได้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. **ประเภทของบทความ** บทความที่พบมากที่สุด คือ บทความวิชาการ มีจำนวน 568 บทความ คิดเป็นร้อยละ 61.41 และเป็นจำนวนที่มากที่สุดในทุกช่วงปี รองลงมา ได้แก่ บทความบันทึกจำนวน 163 บทความ คิดเป็นร้อยละ 17.62 และบทความวิจัยจำนวน 80 บทความ คิดเป็นร้อยละ 8.65 และไม่ปรากฏบทความวิจารณ์

2. **ขอบเขตเนื้อหา** แบ่งขอบเขตเนื้อหาออกเป็น 8 กลุ่ม พบว่า มีบทความที่มีขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มที่ 1 บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลังมากที่สุดจำนวน 225 บทความ คิดเป็นร้อยละ 24.32 รองลงมา ได้แก่ เนื้อหาในกลุ่มที่ 3 ประเภทของห้องสมุดจำนวน 163 บทความ คิดเป็นร้อยละ 17.62 และน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหาในกลุ่มที่ 8 เรื่องอื่น ๆ จำนวน 75 บทความ คิดเป็นร้อยละ 8.11 เมื่อแจกแจงรายละเอียดขอบเขตเนื้อหาแต่ละกลุ่ม มีผลสรุปดังนี้

2.1 **กลุ่มที่ 1 บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง** จำนวน 225 บทความ พบว่า มีบทความที่มีขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มย่อย 1.1 ห้องสมุดกับสังคมมากที่สุดจำนวน 114 บทความ คิดเป็นร้อยละ 50.60 รองลงมา ได้แก่ เนื้อหาในกลุ่มย่อย 1.2 การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จำนวน 49 บทความ คิดเป็นร้อยละ 21.80 และน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหาในกลุ่มย่อย 1.3 อุตสาหกรรมผลิตและการค้าหนังสือจำนวน 17 บทความ คิดเป็นร้อยละ 7.60

2.2 **กลุ่มที่ 2 การบริหารและการจัดการ** จำนวน 84 บทความ พบว่า มีบทความที่มีขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มย่อย 2.3 การบริหารงานบุคคลมากที่สุดจำนวน 32 บทความ คิดเป็นร้อยละ 38.02 รองลงมา ได้แก่ เนื้อหาในกลุ่มย่อย 2.1 การบริหารและการจัดการงานทั่วไปจำนวน 13

บทความ คิดเป็นร้อยละ 15.40 และน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหากลุ่มย่อย 2.10 มาตรฐานห้องสมุด
จำนวน 1 บทความ คิดเป็นร้อยละ 1.20

2.3 กลุ่มที่ 3 ประเภทของห้องสมุด จำนวน 163 บทความ พบว่า มีบทความที่มี
ขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มย่อย 3.2 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยมากที่สุดจำนวน 56 บทความ
คิดเป็นร้อยละ 34.35 รองลงมา ได้แก่ เนื้อหากลุ่มย่อย 3.4 ห้องสมุดโรงเรียนจำนวน 38 บทความ
คิดเป็นร้อยละ 23.31 และน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหากลุ่มย่อย 3.1 หอสมุดแห่งชาติ และเนื้อหากลุ่ม
ย่อย 3.6 ห้องสมุดประเภทอื่น ๆ จำนวน 7 บทความเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 4.30

2.4 กลุ่มที่ 4 งานเทคนิคของห้องสมุด จำนวน 115 บทความ พบว่า มีบทความที่มี
ขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มย่อย 4.2 การจัดการทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุดจำนวน 66 บทความ
คิดเป็นร้อยละ 57.39 รองลงมา ได้แก่ เนื้อหากลุ่มย่อย 4.1 การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ
จำนวน 49 บทความ คิดเป็นร้อยละ 42.61

2.5 กลุ่มที่ 5 งานบริการของห้องสมุด จำนวน 83 บทความ พบว่า มีบทความที่มี
ขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มย่อย 5.1 บริการของห้องสมุดมากที่สุดจำนวน 67 บทความ คิดเป็นร้อยละ
80.72 รองลงมา ได้แก่ เนื้อหากลุ่มย่อย 5.2 กิจกรรมของห้องสมุดจำนวน 16 บทความ คิดเป็น
ร้อยละ 19.28

2.6 กลุ่มที่ 6 เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ จำนวน 82 บทความ พบว่า
มีบทความที่มีขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มย่อย 6.3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ในงานห้องสมุด
มากที่สุดจำนวน 34 บทความ คิดเป็นร้อยละ 41.45 รองลงมา ได้แก่ เนื้อหากลุ่มย่อย 6.1
เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จำนวน 25 บทความ คิดเป็นร้อยละ 30.50 และน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหา
กลุ่มย่อย 6.2 เทคโนโลยีโทรคมนาคมและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์จำนวน 23 บทความ คิดเป็น
ร้อยละ 28.05

2.7 กลุ่มที่ 7 วรรณกรรม จำนวน 98 บทความ พบว่า มีบทความที่มีขอบเขต
เนื้อหาในกลุ่มย่อย 7.1 วรรณกรรมทั่วไปมากที่สุดจำนวน 39 บทความ คิดเป็นร้อยละ 39.79
รองลงมา ได้แก่ เนื้อหากลุ่มย่อย 7.4 วรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชาจำนวน 38 บทความ คิดเป็น
ร้อยละ 38.79 และน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหากลุ่มย่อย 7.2 วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่นจำนวน
21 บทความ คิดเป็นร้อยละ 21.42

2.8 กลุ่มที่ 8 เรื่องอื่น ๆ จำนวน 75 บทความ พบว่า มีบทความที่มีขอบเขตเนื้อหา
กลุ่มย่อย 8.4 การศึกษามากที่สุดจำนวน 17 บทความ คิดเป็นร้อยละ 22.67 รองลงมา ได้แก่
เนื้อหากลุ่มย่อย 8.8 พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์จำนวน 14 บทความ คิดเป็นร้อยละ

18.66 และน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหากลุ่มย่อย 8.6 โทรทัศน์ และเนื้อหากลุ่มย่อย 8.9 ยาเสพติด จำนวน 1 บทความเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.33

เมื่อพิจารณาขอบเขตเนื้อหาทั้ง 8 กลุ่ม ในแต่ละช่วงปี พบว่า ขอบเขตเนื้อหาที่ บทความกล่าวถึงมากที่สุดในช่วง พ.ศ. 2522–2525 และ ช่วง พ.ศ. 2526–2530 คือ กลุ่มย่อย 1.1 ห้องสมุดกับสังคม ใน กลุ่มที่ 1 บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง ช่วง พ.ศ. 2531–2535 คือ กลุ่มย่อย 3.3 ห้องสมุดเฉพาะ ใน กลุ่มที่ 3 ประเภทของห้องสมุด และกลุ่มย่อย 5.1 บริการของห้องสมุด ใน กลุ่มที่ 5 งานบริการของห้องสมุด ช่วง พ.ศ. 2536–2540 คือ กลุ่มย่อย 3.2 ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และวิทยาลัย ใน กลุ่มที่ 3 ประเภทของห้องสมุด ช่วง พ.ศ. 2541–2545 คือ กลุ่มย่อย 1.1 ห้องสมุด กับสังคม ใน กลุ่มที่ 1 บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง และในช่วงปีสุดท้าย พ.ศ. 2546–2549 คือ กลุ่มย่อย 3.2 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ใน กลุ่มที่ 3 ประเภทของห้องสมุด

3. **ประเภทของผู้รับผิดชอบบทความ** พบว่า กลุ่มวิชาที่บรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ เป็นผู้รับผิดชอบบทความมากที่สุดจำนวน 383 คน คิดเป็นร้อยละ 77.70 โดย แบ่งเป็น บรรณารักษ์จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 49.70 รองลงมา ได้แก่ ผู้สอนสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 23.12 และน้อยที่สุดนิสิต นักศึกษาสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83

4. **ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิง** แบ่งกล่าวถึง 3 ประเด็น มีผลการวิจัย ดังนี้

4.1 **การอ้างอิง** พบว่า มีบทความที่ไม่มีการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุด จำนวน 515 บทความ คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมา ได้แก่ บทความที่มีการอ้างอิงทรัพยากร สารสนเทศจำนวน 410 บทความ คิดเป็นร้อยละ 44.33 โดยบทความวิชาการมีการอ้างอิง ทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุดจำนวน 298 บทความ รองลงมา ได้แก่ บทความวิจัยจำนวน 54 บทความ และบทความสัมภาษณ์มีการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศน้อยที่สุดจำนวน 1 บทความ

4.2 **ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิง** พบว่า ทรัพยากร สารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ได้แก่ หนังสือจำนวน 1,387 รายการ คิดเป็นร้อยละ 41.65 รองลงมา ได้แก่ วารสารและหนังสือพิมพ์จำนวน 1,061 รายการ คิดเป็นร้อยละ 31.65 และน้อย ที่สุด ได้แก่ วัสดุทัศนวัสดุจำนวน 2 รายการ คิดเป็นร้อยละ 0.06

4.3 **ภาษาของทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิง** พบว่า บทความส่วนใหญ่ อ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ ยกเว้นบทความแปล และบทความ บันเทิง